

Kakršno seme, takšen plod

Najbrž ne bi mogli trditi, da je ravno veliko prebivalcev naše občine, ki jih domači opravki pogosteje zanesejo v prodajalno s semenjem in drugimi potrebščinami za kmetovanje in vrtnarjenje. V Centru je namreč beton že zdavnaj zatrl zelene površine, umakniti so se morali tudi mnogi vrtničkarji, ki jim je urbanistična modernizacija mestnega jedra odvzela prenekateri kos skrbno negovane zemlje. Pogostejši obiskovalci prodajaln ljubljanske Semenarne – le-ta ima svoj sedež v naši občini – so okoličani, ki jih dejavnost tega kombinata toliko bolj zadeva. Kakšna bo izbira in ponudba semen, kakšne bodo cene in še kaj, so vprašanja, ki jih najbolj zanimajo.

Ko je že beseda o semenarstvu in o Semenarni, potem pomembnosti njene dejavnosti ne moremo opisovati samo z zornega kota malega potrošnika, zasebnika. Ta dejavnost je v zadnjem času dobila izredno veliko in odgovorno vlogo tudi pri razvoju naše kmetijskoživilske industrije. Srednjeročni družbeni plan naše republike je opredelil dejavnost semenarne kot dejavnost posebnega družbenega pomena.

Semenarski kombinat Semenarna je edina tovrstna organizacija združenega dela v Sloveniji, s svojo kooperacijsko mrežo pa močno posega tudi v jugoslovanski prostor. Seme razen na slovenskih poljih pridobivajo še na Hrvaškem, v Vojvodini, Bosni in Hercegovini in v Makedoniji.

V svojih 43 prodajalnah po vsej Jugoslaviji prodajajo tudi uvožena semena, zlasti takšna, ki jih pri nas ni mogoče vzgajati, zaradi neustreznih vremenskih razmer ali pa jih sami ne pridelamo dovolj, tudi zaradi slabih letin. Del proizvodnje pa Semenarna tudi izvažata in sicer v obe Nemčiji, Avstrijo, na Dansko, Nizozemsko in v Italijo.

S semenom Semenarne posejejo v Jugoslaviji vsako leto okoli 50.000 ha njiv strnih žit, 100.000 ha s hibridno koruzo, 25.000 ha z deteljo, 20.000 ha s krompirjem, 10.000 ha s peso, repo in korenjem, 75.000 ha z vrtninami.

Sicer pa prav za zadnja leta velja, da se je splošno družbeno zanimanje za semenarstvo in za semena pri nas precej povečalo. Opazno narašča tako povpraševanje (in poraba) pri zasebnikih, ki se v teh stabilizacijskih časih vse bolj od-

ločajo čimveč pridelati na domačem vrtu, več in boljše seme pa zahteva tudi uresničevanje »zelenega plana«.

Čedalje več domačih semen

Načrti napovedujejo razmeroma hitro rast proizvodnje semen, upoštevaje seveda značilnosti tovrstne proizvodnje. Tako naj bi v naslednjih dveh letih povečali količino semen za 5, kasneje pa za 7 odstotkov. Med cilji velja omeniti stalno zmanjševanje

deleža uvoza in izenačenja uvoza z izvozom do konca tega obdobja. Seveda pa je osrednji cilj zadovoljiti slovenske potrebe pri pridelavi hrane.

Po srednjeročnem razvojnem načrtu si bodo v Semenarni prizadevali poleg povečevanja pridelave doseči čimvečjo stopnjo osamosvojitve v pridobivanju visokokakovostnih semen. Tako bi zagotovili bolj stabilno ponudbo semen, z vzgojo lastnih hibridnih sort pa bi vplivali tudi na njihovo večjo uporabo.

Med naložbami, ki naj bi uresničile ta cilj, velja omeniti centralni obrat za obdelavo in hranjenje semen na Viču. V

Ptaju nameravajo razviti selekcijsko-vzdrževalni center za vrtnine in poljščine, medtem ko naj bi podoben center za selekcijo krompirja zgradili v Kranju.

Vreme in letine povečujejo tveganje

Ko smo že omenili značilnosti v proizvodnji semen, velja omeniti organizacijsko zahtevnost celotnega proizvodnega procesa. Organizator proizvodnje mora usklajevati razvojno delo, vzgojo osnovnega semena, razmnoževanje in dodelavo semena. Vse to pa se mora ujemati s potrebami kmetijske pridelave. Glede na ciklično značilnost kmetijske pridelave pa je predvidevanje potrebnih količin semena zelo težavno. Različno uspešne letine še povečujejo to nepredvidljivost. Razumljivo je, da se tako zelo pogosto izmenjujejo primanjkljaji in presežki semenskih posevkov, kar je povezano z dodatnimi organizacijskimi in stroškovnimi obremenitvami. Nedvomno drži, da semenarska dejavnost v Jugoslaviji še ni ustrezno povezana. Povedati je treba, da ta čas še ni na voljo skladišč, v katerih bi semenu laže zadržali kalivost, kot v obstoječih zasilnih skladiščih in se tako ustrezneje odzivali na vsakokratno povpraševanje po semenju.

Pravzaprav bi lahko trdili, da so nekatere težave, ki jih čutijo semenarji, odsev razmer v našem kmetijstvu nasploh. Ni še zaživel praksa, da bi kmetijci ob pravem času sporočili vsaj približne potrebe po semenju. Le-te pa se oblikujejo tudi pod močnim vplivom cenovnih razmerij na trgu kmetijskih pridelkov in storitev, ki so, kot vemo, zelo spremenljiva. Dokaj šibko je še tudi dohodkovno povezovanje.

Kljub vsem tem okoliščinam pa je bilo letos v Semenarninih prodajalnih dovolj semenja, vsaj za družbeni sektor lahko to trdimo. Le semenskega krompirja ni bilo za vse, zato so glede na to, da ima družbeni sektor prednost, krajši konec potegnili vrtničkarji.

NEENOTNO URESNIČEVANJE SOCIALNOVARSTVENIH PRAVIC

Pomoč po več kanalih

V naši občini smo uspeli uveljaviti razmeroma širok krog socialnovarstvenih pravic. Vendar lahko ob tej pozitivni ugotovitvi povemo tudi to, da nam doslej še ni uspelo napraviti reda pri usklajevanju in poenotenju pogojev, meril in kriterijev za uveljavljanje teh pravic. Ne gre samo za normativno neenotnost, marveč se različnost uresničevanja omenjenih pravic povečuje v konkretnih postopkih njihovega uveljavljanja. O vseh teh vprašanjih je 2. junija razpravljala tudi izvršni svet občinske skupščine Center.

Pridobitev socialnovarstvenih pravic je odvisna od dohodkovnih zmožnosti posameznikov ali družin in od njihovih socialnih razmer. Ker pa že dokazil o tem ne zbirajo na enak način, prihaja do razlik, tako da vsem prejemnikom socialnovarstvene pomoči ni zagotovljeno pokrivanje minimalnih družbeno opredeljenih življenjskih stroškov. Sistem dopušča celo možnosti za kopičenje socialnih pomoči različnega izvora in dajanje teh pomoči tistim, ki bi si lahko s svojim delom zagotovili socialno varnost. Doslej namreč v okviru postopka uveljavljanja socialnovarstvenih pravic ni mogoče evidentirati, kako se te kopičijo.

Delovni ljudje in občani lahko pridobe te pravice tudi zunaj samoupravnih interesnih skupnosti. Kot nosilci socialnovarstvenih ukrepov se v organizacijah združenega dela javljajo sindikati. Obstoje še druge organizacije, ki dodeljujejo to pomoč samo na podlagi sprotne presoje.

Ko so govorili o neizenačenosti meril in kriterijev, so pri skupnosti socialnega skrbstva, kjer je dohodek pomembno merilo za pridobitev denarne pomoči, ugotovili, da je poseben problem višina družbene denarne pomoči, ki za občane pomeni edini vir preživljanja. Že od lanskega oktobra le-ta znaša 4425 dinarjev, kar ne pokriva najnujnejših življenjskih stroškov. Kot minimalni življenjski stroški pa se javljajo dokaj različni zneski.

V skupnosti za zaposlovanje ureja dajatve za brez-

poselne zakon, tako da skupnost nima možnosti za samostojne ukrepe. Ugotavljajo pa, da so sedanja nadomestila razmeroma visoka in ne spodbujajo iskalcev zaposlitve, da bi si čimprej našli delo.

V stanovanjski skupnosti menijo, da je najbolj vprašljiv normativ stanovanjske površine. V Centru na primer je veliko starih, nefunkcionalnih stanovanj z veliko površino, ki pa presegajo normativ in tako stanovalec odvzemajo upravičenost do delnega nadomestila stanarine. Skupnost invalidskega in pokojninskega zavarovanja ugotavlja neustreznost kriterija za odmero varstvenega dodatka, ki ga ne bi smeli odmerjati po višini pokojnine, marveč bi moral postati socialni korektiv. Oprostitev prispevka k stroškom zdravljenja zahteva bistvene spremembe, menijo v zdravstveni skupnosti, saj zdaj prispevek ne zmanjšuje obiskov v zdravstvenih domovih, prav tako pa nima posebnega ekonomskega učinka.

Na seji izvršnega sveta občinske skupščine so predlagali več ukrepov, med katerimi poudarjajo zlasti potrebo po večji koordinaciji med posameznimi nosilci, ki zagotavljajo socialne pomoči. Za bolj objektivno ugotavljanje dohodkovnih zmožnosti in socialnih razmer bo potrebno tudi tesnejše sodelovanje SIS z združenim delom in krajevnimi skupnostmi. Nedvomno pa bo treba bolj sistematično zasledovati tudi učinke socialnih pomoči.

MALO ZANIMANJA ZA OPRAVLJANJE POSLOVODNIH FUNKCIJ

Direktorstvo v krizi

Če sodimo po odzivih na razpise, po usposobljenosti oziroma »kvaliteti« prijavljenih kandidatov in vse bolj številnih zahtevkih individualnih poslovodnih organov po tem, da bi jih razrešili direktorske funkcije, potem lahko rečemo, da je tudi našo občino zajela nekakšna kriza direktorstva. Značilnosti, ki kažejo na to, je mogoče opaziti zlasti zadnja tri leta.

Drug pojav, ki potrjuje to ugotovitev, je vse bolj česta želja novo imenovanih, da bi že po letu ali pa še prej zamenjali delovni kolektiv in postali poslovodni organi v drugi organizaciji združenega dela.

Takšno ravnanje odraža določeno neresnost, precenjevanje svojih sposobnosti in pripisovanje krivde za svojo neuspešnost neurejenim razmeram v organizaciji, kjer so kandidirali in bili imenovani. Glede na vse to je kadrovska dejavnost za individualne poslovodne organe nepretrgana.

V Centru, kjer je največje število temeljnih in drugih samoupravnih organizacij, ki so na podlagi zakona dolžne imeti individualni poslovodni organ, opravijo na leto povprečno sto razpisov, ne upoštevaje pri tem ponovljene razpise.

K temu številu pa velja pripomniti, da je bilo predvsem v zadnjih dveh letih poleg izteka mandatov največ razpisov zaradi statusnih sprememb organizacij.

Ko je izvršni svet občinske skupščine razčlenjeval stanje na področju

kadrovanja, je opozoril, da učinkovitejše kadrovanje zavira še vedno predolg razpisni postopek. Velike zamude povzročata zbiranje podatkov in zahteve po demokratičnem opredeljevanju do predlaganih kandidatov. Dokaj česti so tudi primeri, ko prekoračujejo zakonite roke, v katerih so organizacije združenega dela dolžne odgovoriti kandidatom.

Še vedno je precej vršilcev dolžnosti individualnega poslovodnega organa. Trenutno stanje sicer ne vzbuja skrbi. V primerjavi z dolgoletnim povprečjem vršilcev dolžnosti (40 do 50) je zdaj evidentiranih 54 vršilcev dolžnosti. Bolj kot število pa skrbi število neuspešnih razpisov, zlasti razpisov, povezanih s predčasnimi razrešitvami. Nedvomno gre za posledice nenačrtnega kadrovanja in pretiranega spoštovanja poslovodnih organov, kar zadeva njihove nadaljnje namene in načrtovanje.

Skratka, neuspešni razpisi kažejo na še vedno premajhno aktivnost nosilcev kadrovske politike in na zelo prisoten pragmatizem pri njihovem delu.

Kar zadeva razpisne postopke, so na seji izvršnega sveta ugotovili, da je to pravna kategorija, ki mora biti vključena v samoupravne akte. Vse organizacije združenega dela pa tega še niso storile. Med drugimi ukrepi za izboljšanje stanja pri kadrovanju individualnih poslovodnih organov so se zavzeli za spodbujanje funkcionalnega usposabljanja pri delavcih s posebnimi pooblastili in odgovornostmi in sploh pri delavcih, ki s svojimi sposobnostmi, moralnimi vrednotami in lastnimi pozitivnimi ambicijami dajejo zadostno jamstvo, da bi lahko bili dobri poslovodni organi.

Izobrazbena struktura poslovodnih delavcev se izboljšuje iz leta v leto. Več kot polovica lani novo imenovanih ima v povprečju za stopnjo višjo izobrazbo kot predhodniki, 82 jih je pred imenovanjem že opravljalo poslovodno funkcijo.

Od 191 prijavljenih kandidatov so bili trije mlajši od 30 let, 47 med 30 in 39, 95 od 40 do 49, 46 pa je bilo starejših od 50. Med prijavljenimi je bilo 16 žensk.